

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохранятся все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как минимум о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отправляйте автоматические запросы.
Не отправляйте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

COLUMBIA LIBRARIES OFFSITE

CU58920838

891.79P T5

Neshchaste kokhane;

НЕЩАСНЕ

КОХАНЕ

ПОВІСТЬ

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ
ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА

168 East 4th Street,

New York, N. Y.

891.79P

TS

**Columbia University
in the City of New York**

LIBRARY

НЕЩАСНЕ КОХАНЄ

— ПОВІСТЬ —

З ЖИТЯ НА РОСІЙСЬКІЙ УКРАЇНІ

Переказав К. П.

К. П.
...
...

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГАРНІ ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА

168 East 4th St., New York

— 1917. —

118-36819

891.79P

T5

10 "

H.S.P. "

Над річкою Ворсклою, двацять верст від Полтави, лежить село Солопівка. Через те село вела дорога, котрою їздили давно чумаки. Від коли почали будувати залізну дорогу, по-при те село, нестало більше видно чумацьких возів на дорозі Солопівки; не стало чути пісень українських чумаків.

Солопівці мали добрий заробок в цукрових фабриках, які побудовано близько їх села. Крім тих зарібків солопівці маючи багато волів, найшли гарний заробок при будові залізного шляху.

Кінчив ся великий піст а наближав ся Великдень — Воскресеня Христа — радісний час для християнського села. Наступаюча весна одягнула дерева зелениною і наповнила радостію серця людей.

Солопівці готовились зустрічати великий день. Куди не глянеш оком, всюди кипіла робота. З коминів стелив ся густий дим а в печах горіло жарко. Жінчини готовили маски, баби і т. п. а дівчата клопотались коло крашанок, стараючись їх гарно окрасити.

В Охрима Оселедченка клопоту, як і в других солопівців, було не мало. Ганна, його жінка, Оксання, його дочка і сор порали ся. Не все команда Охрима була до річи.

— Та чоготи, Охриме, мішавш ся не до свого діла?

Охрим побачивши, що жінки правда, що в самім ділі мішав ся непотрібно, відповідав жінці мовчанкою і дальше не мішав свою люльку.

Охрим Оселедченко, хоч не був багатий, нужди ніколи не знав. Хата його була нова, тепла, простора, і завсігди чиста. Мав дві парі волів, корову і четверо овець. Свою худобу він всегда на час нагодував і напоїв і тому його худоба мала завсігди веселий вигляд. Особливо журился всім Федор. Охрим, дивлячись на него як на рідного сина, дякував Богу, що йому дав його.

Ще тоді, коли Охрим не мав дітей, до Солопівки зайшла подорожна з маленьким хлопчиком при грудях. Подорожна, хоч була дуже молода, та так занедужала, що далі не могла йти. — Сьвіт не без добрих людей — каже пословиця. Найшли ся добрі люди в Солопівці і дали хорій подорожній приют у себе. Она, як показалося, була дівчина-сирота, що служила наймичкою в місті у панів. Там її звів панський льокей, божив ся і заприсягав ся, що оженить ся з нею а коли она занедужала, він її покинув. Пани, в котрих она служила, довідавши ся від чого она занедужала, відправили її. Нещасна, всіми забута сирота попала до шпиталю. Там она вродила сина а по виході зі шпиталю не знаючи куди удати ся, що робити і де приклонити голову, взяла свого хлопчика охрещеного Федор, пішла в рідне село, сподіючись знайти захист для себе і нещасної дитини. Прийшовши в Солопівку, занемогла так, що далі не могла йти та занедужала тяжко а по немалих болях змерла.

Солопівці похоронили матір а з дитиною не знали що зробити.

Охрим Оселедченко був вже два роки жонатий а не мав дітей. Перша його дитина по вінчаню, померла по трох місяцях життя.

— А що, жінко. в мене така гадка: возьмемо хлопчика за свого, — висказуючи жені жаль сироти. — Ой, чоловіче, оно нема що казати, але що ми будемо робити, як нам Бог своїх пішле? — Або що? нехай посилає... пришле нам Бог діточок, пришле і чим їх годувати. Приймати сироту, Боже діло, за що нам як не на тім сьвіті, то на тамтім буде заплата.

— Та я-ж хіба-що? як ти так, то і я. Памятай тільки,

що коли возьмемо дитину, то треба і дівчину взяти, бо я з дитиною і господарством не впораюсь.

— А що-ж? Коли так, то і дівчину возьмемо; я собі, жінко, гадаю, що хлопець нам колись в пригоді стане.

Як загадали, так і зробили. Охрим взяв маленького Федорка, котрий став хаті Оселедченків немов рідною дитиною. Обов, як Охрим, так і Ганна полюбили сироту.

В три роки пізнійше Ганна привела на світ дочку Оксанну, що справило велику радість для Оселедченків а особливо для малого Федорка. Йому йшло на четвертий рік. З радости він не знав що робити і часто просив Ганну щоби она йому дозволила потримати маленьку Оксанну.

— Ось, бачиш, жінко, кий з него хлопець! ще під стіл ніжки ходить а вже береть ся дитину бавити.

Як тільки Оксанна почала ходити, Федор пильнував її як ока в голові — як свою рідну сестру. В пізнійших літах, коли Федор дізнав ся, що він Оксанні не брат і не син Оселедченків, він став думати оженитись з Оксанною.

Федор був парубок гарний і господарний. Горівки не тільки до уст не брав, але навіть не заводив знакомства з тими, що були ласі на горівку. Охрим з Ганною любили Федора цілою душею, як свою рідну дитину. Оксанна дивила ся на Федора як на свого брата. Федор не був з тих парубків, котрими дівчата бігають і лишнуть як мухи до меду. Дівчата любять звичайно парубка, що має біле і румяне лице, темні брови чорні, очі що світять ся і бігають як у чорта а кішки і собака переможе. Дівчата не думають, що звичайно в такого парубка і душа така чорна як його уси; що такого парубка тільки на думці якби обдурити дівчину а як він її покинуть; за таким парубком дівчата звивають ся як мухи до меду. Такого як Федор зі щирим серцем не дивлять ся. Ох! Дівчат розумні голови... они звичайно звивають ся за таким, що собі з них клить і кешкуючи покидає та отім висьміває ся.

Ганько Огненко був парубок білий на лиці, чорний усом, а диво тому, що дівчата липли до него як мухи до меду.

Не одна вже дівчина плакала на Панька та тільки по тихоньки, крадком перед всіма.

Приглянув ся Панько і Оксанні. Оксанна знаючи, що Панько баламут, сторонила від него і не показувала, що любить його. — Ну, але який-же парубок, коли недурень, не догадає ся, що дівчина кохає. Догадав ся і Панько, що Оксанна зглядом него не рівнодушна і тому почав більше коло неї наскакувати. При нагоді, захвативши Оксанну, Панько говорив їй, що кохає її і т. п. Оксанна на те все затикала свої уши і утікала від него. — Та йдеш ти до свого батька чорта, ти нікчемний баламуте, відчепись від мене! Коли пожалую ся перед батьком або Федором, то тоді ти їх попамятаєш...

— Бач, яка пані! До неї і притулити ся не можна. Почекай, дівчино, не буду я Панько Огненко, коли не поцілую тебе, та ще як? перед очима твого батька, мати і Федора. Побачиш, коли сего не буде! На то Оксанна бувало лаючи Панька, говорила: — От, таки так... Доводилось свині дивитись на небо а медведю по під хмари літати.

— Ой, дівчино, не кишкуй собі з мене; не плюй в зерницю, бо прийдешь колись з неї воду пити.

— Дивись, яка велика риба найшлась, що так дуже богацько о собі думає, — казала Оксанна, а само серденько тільки тьох, тьох... Відчувало бідненьке, що від того нікчемного Панька буде лихо йому...

Настала темненька ніч. Тільки зіроньки, немов брилянти, сьвітили на небі. Хоч до завтра було ще далеко, а вже наоколо церковної огороди стояло немало возів. То селяни з присілків прибули на завтра; оставивши коні в загороді, стояли наоколо св. плащениці, слухаючи діянія св. апостолів. Від часу стало зближати ся до опівночи, солопівці одні в сьвяточні убраня, потягнули ся до церкви, несучи зі собою до сьвячення паски. От, от і дочикають ся Христа а відтак задзвонять на утреню.

Старенький дячок з піддячими і двома дідами порядкували в церкві, ставляючи сьвічки а сини отця Николая і хлопці приготувляли, осьвічене коло церкви і дзвінниці.

— Зараз дочикають ся Христа. Треба запалити лампки, — говорив старший син отця, глянувши на годинник. Хлопці жинулись і вмиль вся церква була освічена. Опізнавши селяни, побачивши сьвітло коло церкви, приспішали ходом. Паламар вийшов з церкви і потягнув за шнурок; роздав ся голос дзвона а хлопці чекаючи на дзвіниці, дружно задзвонили у всі дзвони; з церкви потягнула ся процесія з хрестами, образами і хоругвами. Процесія обійшла церкву і остановилась перед припертими дверми церкви. Засьпівали: „Воскресеніє Твоє, Христе Спасе, ангели поють на небеси.“ Двері відчинились і процесія народу увійшла до церкви.

Охрим Оселедченко з жінкою і Оксанною були в церкві а Федор з пасками на цвинтарю. Тому, що була гарна погода, паски сьвятили на дворі коло церкви. Охрим, як тільки розпочала утрєня, підійшов до Федора, витаючи його словами: — Христос Воскрес!

— Христос Воскрес! Воістину Воскрес! — раздалось на церкві.

Христос Воскрес! Оксанно! — роздав ся голос збоку Оксанни. Она оглянувши ся, ціла почервоніла. Коло неї стояв Панько Огненко.

— Воістину Воскрес! — тихо промовила Оксанна. Панько обнявши Оксанну, поцілував її двічі а потім підійшов до батька та матери з поздоровленем.

— От, так... Вперед з дочкою а опісля доперва з родинами... Так, хлопче, не ладно.

— Та вже що ї казати, Охрime. Коли-б я з вами вперед здоровкав ся, Оксанна тимчасом утікла-б — говорив Панько.

— А що, Оксанна? хiba я не казав, що поцілую при всіх і батькови і матери?

— Ну, хiba це як? Так випало...

— Почекай, дівчино, може ще ї не так поцілуєш...

— Що це він тобі казав? — запитав Федор Оксанну.

— Дурницю — відповіла она змішана. Коли-б було

ясно, Федор був би напевно побачив румянець на личку Оксанни.

На кінці села, над річкою Вореклою парубки поробили гойдалки і як тільки пообідали, зараз молодіж почала сходитись до забави. Дівчата гойдали ся а парубки, котрі вміли грати на скрипці або на гармонії, явили ся зі своїми інструментами. Розпочала ся забава на всю губу. Хлопці бавили ся в бабу а під вечір і старі прийшли подивить ся як молодіж бавитя.

З нагоди великого празднику на забаву зійшло ся майже ціле село. Всі були веселі крім Оксанни, котру прибили тяжкі думки. Панько не виходив її з голови. Оксанна бачила, що Панько коло неї дуже веть ся і віддає її почесть перед другими дівчатами. Она знала, що він з тих парубків, що нині ходить до одної а завтра до другої. Панька в селі всі знали як баламута. Те все знала і Оксанна а всеж таки серце тягнуло її до него. Се не уйшло уваги Федора, котрий любив щиро. Він бачив, що Оксанна не байдужно відносить ся до Панька але потішав себе гадкою:

— Та вже Оксанна не буде така дурненька, щоби полюбити такого нікчемного баламута. Хіба-ж она не бачить, що він за зіля? Вона запевно знає що він за парубок. . . . Може Оксанна не буде моя, але і Панькови не бачити її як свої потилиці. — Так успокоював себе Федор.

Не так гадала Христа, дочка Горшени Краморки. Она зауважала, що її милий Панько став її сторонити. Христа почала слідити за Паньком і скоро переконала ся, чому Панько уникає її.

— А дивись! а він вже до Оксанни липне. . . . Побачимо, що то з того буде, — думала Христа. Її взяла лют, коли побачила, що Панько вперед поздоровкав ся з Оксанною на Великдень а потім доперва з нею.

— Так не буде, як ти думаєш, бісів сиңу! — Христа не прийшла повеселитись а тільки слідить за Паньком. Она побачивши Федора на боці від забавляющих ся, догадувала

що він любить Оксанку та тужить за нею. Христя підійшовши до него, заговорила:

— Здоров був, Федоре! — Здорова була! — відповів Федор не хотючи.

— Що це ти такий сумний?

— Я сумний? Нічого мені сумувати та ще в такий великий празник.

— Я щось не бачу Оксанни, може она занедужала?

— Ні, она мабуть з мамою прийде; — неохотно відповів Федор.

— А чому она з тобою не прийшла?

— Або я знаю? Хіба-ж я її думки знаю?

— Власне тому тобі важко, що ти не на думці в Оксанни....

— А то чому так?

— А тому, що тобі тепер так солодко, що і в пеклі гірше буде....

— А то чому так? — спитав в занепокоєний Федор.

— А тому: Оксанна і Панько... от тобі ціла історія!

— Байку, чи що повідаєш, дівчино?

— Не байку а правду, — відповіла Христя і пішла до мами, що оглядав ся на всі сторони за Оксанною.

— То це вона мені казала?... Оксанна... Панько...

— А його кат взяв! Хто знає, може бісова дівчина говідає дурницю... а може... Та я сам так думаю, що Оксанна щось не тее... Побачу дальше що то з того буде, — поговідав Федор.

Побачивши що Христя підійшла усьміхнувшись до Панька, сказав до себе:

— Я бачу, що вона рівнає Оксанну зі своїм Паньком. Ох, що оно!...

— Слухай, Паньку, що я тобі скажу: — почала Христя, підійшовши до Панька. Втім Панько побачивши Оксанну, не слухаючи Христі, підійшов до них. Поздоровившись з матерію, Панько сказав обертаючись до Оксанни: — Оксанно! ходім на гойдалку!

— Нехай в перед другі гойдають ся а я буду опісля, — відповіла она.

— Паньку! ходім на гойдалку! — крикнула Христя, підійшовши до Панька.

— В мене голова не тее... — Оксання сьміючись сказала:

— Христе, він обманює! Недавно кликав мене гойдати ся а тут вже занедужав...

— Та я знав, що ти не підеш, тому я тебе кликав.

— Брешеш! брешеш! брешеш! як дяків цуцик. З Оксанняю гойдати ся здоров а зо мною то нараз хорій... Що це? хіба ти вже кепкуєш Христею, чи що? Панько замовчав і чухаючи ся в потилицю, пішов за Христею а она відвівши його на сторону, сердито кричала:

— Слухай, Паньку! ти божевільний баламуте, що це ти думаєш робити? Думаєш, що я дурна і не бачу, як ти лестиш ся коло Оксання? ... Диви ся, щоби я тобі твої чортові баньки не повибивала... Я не така, як другі дівчата... Я тобі такий гармідер справлю, що ти з Солопівки утічеш в пекло до свого чортового батька!...

— Та що ти сказала ся, чи що? що ти хочеш від мене? хіба я тобі зробив яке лихо, коли підійшов Оксання? Я бачу, що ти дуже сердита...

— Ох, який ти ласкавий... Не дурна я небачити то, що треба бачити... Я, Паньку, мовчу, а як стану кричати, то попам'ятаєш ти мене.

— Та буде того, буде... Нині Великдень, людям радість а вона починає лаяти...

— Слухай, ледащо! В неділю або на мирноснощі підем до шлюбу!

Та підемо, підемо, тільки не роби гармідер. Криком нічого не возьмеш а тільки собі лиха та встиду наробиш.

— Ну, не думай, що ти на таку натрафив, що настрашить ся, тай відчепить ся, — говорила Христя а відтак пішла до дівчат сьпівати ягілки.

В голову Панька все більше та більше лізла думка звести і обдурити Оксанну. Женить ся з нею Панько і не думав за ддя її малого посагу. Крім того, він не був певний, чи родичі Оксанни згодили-б ся віддати за него Оксанну, коли-б він ніслав до неї сватів. Оксанна хоч любила Панька, того не показувала а дужала себе холодно зглядом него. То рівнож не мало лютило Панька.

Христя потішала себе як могла. Она зважала, що Панько не винен, але все таки надзирала за Оксанною та рішила з нею вітверто поговорить. При нагоді Христя встрітнувши Оксанну, заговорила до неї:

— Послухай, Оксанно, що я тобі скажу: — Оксанна знаючи про кохане Панька з Христею, спустивши очи, сказала:

— А що ти мені бажаєш сказати?

— Оксанно! прошу тебе, остав Панька!

— То ти таке говориш? На що він мені здав ся?

— Оксанно! Панько мене кохає, та не дуже а я його цілим серцем! Він присягав ся, що оженить ся зі мною.

— Ну, то нехай женить ся, — з досадою відповіла Оксанна.

— Я бачу, що він тепер залицяєть ся до тебе.

— Нехай залицяєть ся. Від мене в подарунку гарбуз дістане.

— Ох, Оксанно, Оксанно! і я колись так гадала а тепер вийшло таке, що сказать соромно... що хотів, те і зробив... Чому це не минеть ся...

— Я, не та дурненька, — відповіла Оксанна і відійшла від Христі.

Розмова з Христею дуже огірчила Оксанну. Її все більше і більше тягнуло до Панька. Вітвартість Христі не дійшла до серця Оксанни. Христя не вдоволяючись розмовою з Оксанною, встрінувши Охрима йдучого до млина, поклонилась йому і заговорила:

— Даруйте, Охриме!

- А що скажеш Христе? — запитав Охрим.
- Бачите, я не знаю, як Вам сказати.
- То-ж то таке, що й висказати не можеш?
- Не думайте, що ради якої небудь користи, а тільки жалуюсь до вас, бо она не знає, що він волоцюга, пройдисьвіт, баламут і біль нічого...
- Та говори до рiчи! хто вона а хто він?
- Та хто-ж? Оксанна, ваша дочка і Панько.
- А що-ж Оксанна, моя дочкжа?...
- Та тепер нічого, але що буде потім?.. Той баламут все коло неї надскакує.
- А вона що?
- Та вона нічо, але що з того вийде? Дівчата звичайно ласі на таких баламутів.
- Тоби там не було, я за те, що ти о тiм звістила, дякую. Правду кажуть, що в жiнки волос довгий а розум короткий, — сказав Охрим і місто йти до млина, завернув до дому. Близько дому побачив Охрим Панька, як виходив з його воріт, удачі, що не бачив Охрима.
- Ей, Паньку, зачекай! — крикнув Охрим. Панько став і знявши шапку поклонив ся Охриму.
- Чочо ти прийшов Паньку? — запитав Охрим, дивлячись йому в очи. Панько побачивши, що Охрим пішов до млина, не ожидав його скорого повороту; однак коли побачив, що він вертаєсь, не знав що говорити.
- Та я... я... йшов до свого млина, тай до вас зайшов... — відповів Панько.
- Та чого ти зайшов?
- Ну, або що?.... або що?.... може вам чого треба? бо ваш млин біля нашого.
- Слухай, Паньку, та на вус собі мотай! Будь чесний і остав Оксанну; буде з тебе тих дівчат, що ти вже одурив...
- Та що-ж я?...
- А то; наші ворота не для тебе.
- Та я... я... Охриме, коли ваша ласка, пішовби з Оксанною до шлюбу...

— Ти, Паньку, не думай собі, що тільки ти розумний і ти дурні. Коли маєш що до мене, приходи коли я дома тоді, коли мене нема... сказав Охрим і не слухаючи одань Панька, зайшов в хату.

Оксанна чула розмову Панька з батьком і коли батько вийшов в хату, хотіла вийти на двір, но Охрим сказав:

— Оксанно! — Она опустивши голову, вернула. Охрим сказав ся до жінки:

— Ганно! чого Панько приходив до нас?

— Панько приходив до нас?... Та коли це він при-

? — запитала Ганна.

— А тепер!

— Тепер? дивись! якже він приходив, коли я його не бачила?

— Та це він, таточку, він йшов до двора та вступив в хату, поспитати вас а коли вас не застав, вийшов, — говорила Оксанна.

— Слухайте, ти мати і ти доню! Щоби я того волоцюги не бачила в хаті, але і колохати не бачив! Оксанно, ти вже знала дитина і за тобою мати не дивить ся; сама засобою знала, щоби чого не було. Коли що буде, в мої хаті нема місця і ти не моя дитина.

— Охрине, та що ти кажеш? Я ніяк не второпаю, чого ти сердити ся на того Панька? — говорила Ганна, дивлячись на чоловіка.

— Диви ся, доню, щоби ся не зробила мені сорому, — сказав Охрим і пішов до млина.

— Оксанно, що це батько говорив? — запитала Ганна, дивлячись на Оксанну.

— Та Господь Бог знає, що батько казав, — відповіла Оксанна сумно.

— Він, доню, чоловік розумний і байки не говорив-би; він каже про Панька споминав.

— А це тато згадував про Панька, що він зі мною жар-

— Доню! слухай-бо: Федор парубок такий добрий, при-

хильний, щирий, що другого не найдеш. Для мене Федор лучший за рідного сина а тебе він кохає з малку. Йди доню, з ним до шлюбу, — говорила Ганна, поглядаючи на Оксанну.

— Ні, нене рідненька! може коли піду а зараз ні, — жалісним голосом відповіла Оксанна.

— Та чому ні? чим він не догодив тобі?

— Та хиба-ж я кажу, що він мені чим не догодив? Він усім мені догаджає і парубок дуже гарний та любить мене щиро, але я, мамо, не піду з ним до шлюбу: рішучо відповіла Оксанна і щоби не продовжувати неприємної бесіди з матерію, вийшла з хати. Стара Ганна не знаючи що думати на відповідь дочки, тільки покивала головою.

Як сказано, солопівці заробляли гарні гроші в цукрових фабриках а особливо тогди, як копали буряки.

Настала осінь. В Солопівку приїхали приказчики наймати людей до буряків.

— Приказчики! приказчики! приїхали наймати людей до буряків, — роздав ся голос по селі. В шинку зійшли ся парубки, дівчата, старі і молоді. Зібралось майже ціле село; одні прийшли за роботою, а другі за тим, щоби напити ся даром горівки. Хто не пив горівки того угощали вишнівкою або сливовицею.

Як тільки в шинку зійшло ся багато людей, приказчики сказали шинкареви принести ведро горівки і чверть вишнівки і обернувшись до людей, зарядчик сказав:

— Хто хоче горівки, хай приступає ближше! Не було чого просити. Парубки і дівчата почали порядком приходити до приказчиків а випивши горівки або вишнівки, закушували оселедцем або булкою та відходили. Коли випили горівку і вишняк, зарядчик наймив музику: скрипці, бандуру, гармонію та ще бубун. Начали танці, та такі, веселі, що сам зарядчик не стерпів і пішов присюди та ще й з викрутасами. Відітхнувши по танцю, зарядчик сказав.

— Ну, хлопці, хто хоче, хай гуляє а мені треба до діла. Хто охоту має найнятись до буряків, того сейчас запишу.

Раді парубки та дівчата заробити гроший, щоби потім

було за що купити убрале на Різдество, покинули танці і стали записуватись до буряків.

Федор вже не один раз ходив до буряків, але Оксанна ані разу. В минувшу осінь она збиралась, але мати заболіла і Оксанна осталася дома.

Оселедченки знали, що дівчата балують ся з парубками при буряках, та не дуже гнались за зарібком Оксанни. Оксанна сама не мала дуже великої охоти до буряків але як довідала ся, що Панько записав ся, почала просити ся йти до буряків.

— Таточку, і ви, мамочко, пустіть мене до буряків; піду та побачу, якто гроші заробляють, — говорила Оксанна, вбігаючи до хати. Оселедченки до шинку не ходили, бо горівки не дуже заживали та не мали за чим йти до шинку.

— Що це є? ніколи ти не просила ся до буряків аж тепер. . . — говорив Охрим з упередженем до дочки.

— Та я, татусю, кторік збирала ся, хіба-ж ви це забули?

Ганна не була против того, щоби Оксанна не йшла до буряків і тому сказала:

— Охрime! Оксанна вторік не пішла до буряків тому, що я занедужала. . .

— Так, так! татусю, дівчата вже починають сьміять ся, що я не ходжу до буряків, — говорила Оксанна.

— Нема що й казати — подумав Охрим. Дівчину до роботи привчити нема ніякої шкоди, тільки до тих буряків серце не тягне, — промовив Охрим.

— А багато людей йде до буряків? — запитала Ганна.

— Так, багато! до буряків і дядена йде, — відповіла Оксанна.

— Та бачиш, Охрime, дядина і Федор йде, та най собі дівчина йде, — говорила Ганна.

— Ну, а Панько йде? запитав Охрим, пильно глянувши на Оксанну.

— Та хіба-ж я питала його? може йде. А чому-ж йому не йти? — відозвала ся Оксанна, стараючись говорити рівнодушно.

— Ти не питала його?

— Що ви таке кажете? Від коли ви на него розсердили ся, я його ніколи не питаю.

— Ну, що робити; коли-б иньші у нас були достатки, ні за що, доню, не пувстивби тебе до буряків. Йди, доню, та не занаста дівочої чести. . . бо она дорозша срібла і золота; дивись, щоби мені не соромитись перед людьми — остро промовив Охрим. Оксанна замовчала. Посилаючи Оксанну, Охрим ще раз строго наказав її вести себе чесно а Федорови приказав стерегти прибраної сестри.

Весела робота при копаню буряків; цілий час чути веселу розмову, сьміх, а під вечір робітники повечерявши, гуляють майже цілу ніч; трох або п'ятох музикантів грає а молоді гуляють; старі при музиці засипляють а молоді забавляють ся аж до когутів. Танці танцями, забави забавами а кохане коханем. Дякуючи танцям дівчата зближають ся до парубків. Добре, коли дівчина не ошибнесь, але як попаде на парубка нечесного, то потому дівчина плаче і нарікає на свою судьбу і проклинає свою долю.

Слідила дядина і Федор та не вислідили. Оксанна зійшла ся з Паньком так близько, що коли кінчили копати буряки, она сказала до Панька:

— Ну, Паньку, голубе мій, вже тепер нам треба прикрити наш гріх.

— Якже-ж оно так? — запитав Панько.

— Ага. . . яка ти розумна. . . а що твій батько скаже?

— Та коли довідає ся, що ми зробили, то нічогісенько не буде казати.

— Но, це не тее, як ти гадаєш; треба над тим подумати.

Пробувала Оксанна вговорювати Панькови присилати свати, але він твердив треба подождати, доки не заробить більше гроший а тогді поженяться.

Перелякалась Оксанна, коли почула материнство. Боючись батька і матери і встиду перед Федором та мужими а до того не знаючи що робити, була дуже прибита. Она ходила

мов не своя, шукаючи случая де-б поговорити з Паньком, котрий тепер уникав розговорів з нею.

Питалась Ганна Оксанни, що з нею робить ся, та не допиталась правди. Она тільки говорила:

— Та це тільки так... це нічо... я як була, так є...

Підглянула Оксанна Панька як вів коні до води, взяла ведро і пішла по воду а встрінувши Панька, заговорила:

— Паньку! тепер треба все по божому зробити.

— Ти це про що говориш?

— Я про те... я вже занедужала...

— Та хіба-ж я лікар або знахор, чи що? Йди до знахорки, або лікаря, або до міської лічниці.

Панько добре догадав ся, про яку недугу говорила Оксанна, та удавав, що не розуміє, в чім діло.

— Та мені не треба ні знахоря, ні лікаря, я захорила від тебе...

— Ато в який спосіб?

— В який спосіб? я вже почула материнство... — сказала Оксанна, сплустивши очи.

— От, тобі на... дивись, що вигадала; була колись правда, та мабуть заржавіла — сказав з досадою Панько.

Слова Панька розлютило Оксанну і она сердито сказала:

— Та хіба-ж я деревянна або желізна, що не розумію що зі мною і від коли воно...

— Ну, нехай так буде.

— А коли так, то посилає до мого батька старостів, я вже ручники придбала.

— Еге, я не хочу гарбуза кушати.

— Так було-б колись а тепер не буде.

— Ні, дівчино, ти підожди а я зароблю багато гроший і пішлю старостів до твого батька. Коли він дасть гарто я з тобою втікнем і тихенько поженим ся.

— Та коли-ж то так буде?

— Я-ж кажу, підожди хай зароблю троха гроша, бо без нічо не вдіеш.

— Та деш ти гроший заробиш?

— Отім я вже гадав. Піду в Полтаву на службу і зароблю гарні гроші.

Обдурена Оксанна рішила ждати. Она не знала, що ціль Панька їхати в Полтаву була за грішми а тому, щоби від неї утічи. Покинути Солопівку Панько не думав на все, лиш тільки на який час доки не скінчить ся історія з Оксанною. Ледащо бояв ся Охрима а найбільше Федора.

— Федор тихий парубок але дуже злий те від него можна набрати лиха і прийде ся з Оксанною до шлюбу йти. Не треба до кінця ждати а втікати скоро з Солопівки, — думав Панько.

Панько взяв в уряді пашторт і зібрав ся їхати в Полтаву. Перед виїздом Оксанна встрінула Панька.

— Та коли-ж ти гроший заробиш? — питала Оксанна Панька. Панько упевняв її, що їде в Полтаву заробити гроший на сесіле.

— Може це буде, як в мене буде дитина...

— От, вже дитина буде... може ще нічогісенько не буде.

— Хиба-ж я не чую, що зо мною робить ся?

— Коли так, то я не буду довго в Полтаві і вернусь до Солопівки а тоді поберемо ся.

Оксанна повірила словам Панька і опустила його без сліз. Панько приїхавши в Полтаву, став робити в дворі.

Тяжкі настали часи для Оксанни. Боязнь за свою будучність страх перед батьком і встид перед Федором та чужими придавляло Оксанну.

Від Христї не укрилась любов Панька з Оксанною. Она підозрївала наслідки і причину виїзду Панька з Солопівки і при всякий нагодї, побачившись з Оксанною око в око, давала її до зрозумленя, що вона знає все і лаяла її:

— Тось взяла паскудо? тільки парубка відбилась мені. Ти думаєш, що підеш з ним до шлюбу... дожидай ся вчорайшого дня, може вернеть ся — так говорила Христя до Оксан-

ни. Оксанна на наруги Христї мовчала. Она знала, що коли стане відповідати, то більше лаяня набере від Христї.

Десять, або більше верств від Солопівки розпочали будувати залізну дорогу. В Солопівці явилися підрядчики наймати людей до роботи з волами. Охрим з Федором нанялись возити землю за добру платню. Охрим був дуже рад, але Федор ні, бо він тільки раз в тиждень міг бувати в дома. Охрим з Юедором звичайно приїзджали домів в ночі під неділю. Перемінявши сорочки і набравши хліба, сала і пшона, знов під ніч вертали до роботи. Федор не мав нагоди поговорити з Оксанною а то було найгірше для залюбленого парубка. Оксанна була з того рада, бо чула ся спокійнішою, коли їх не було в дома. Особливо она не бажала ласкавих поглядів Федора а навіть бачити його лице. Оксанна думала, що Федор знає не тільки про її любов з Паньком, аїе навіть то, що она невдовзі стане матерію. В тім она однак помилилась. Федор хоч знав, про її кохане Панька, не пропускав, щоби так далеко зайшло. . .

— Оксана хоч кохає Панька, не така як другі дівчата, щоби дала ся обдурити, — думав Федор.

Оксанна вірила Панькови, що він поїхав в Полтаву заробити гроший на весіля і ждала від него вістки на дармо. Оксанна побачивши, що вже не довго може вкривати свою вагітність і не маючи вістки від Панька, нераз скрившись від матери, гірко заплакала.

Не вкрилось перед матерію те, що її дочка все чоґось сумна і все недужа. На запитане Ганни дочка відповідала:

— Бог з вами, мамо, а чому я маю бути недужа? Та ні, доню, як подивлю ся на тебе, то ти не та стала як була вперед.

— Я, мамо, яка була вперед, така є тепер; що вам щось представляєсь?

Христя повідомила Оксанну, а навіть заклялась, що не ждати її Панька в Солопівці, що він прислав лист і дарунок до родини.

Така вістка так придавила Оксанну, що она рішила все

відкрити перед матерію. Увійшовши до хати, тільки кликнула:

— Мамо! та заридала...

— Доню! доню! що тобі таке? Кажи, що тобі таке? От нападсть!... настрашившись сказала Ганна.

— Тато, мамо рідненька, правду казали, закохала ся з Паньком, тай... Доки не пішла до бураків... Він, мамо, обіцяв женитись зі мною і втій цілі поїхав в Полтаву заробити гроший на весіле і господарство. Тим часом вже багато часу уплинуло а від него ані вістки ні чутки нема... — зтираючи слези, шльохала Оксанна.

— Доню, доню! бідна твоя головонька; тийого полюбила ширим серцем а він мабуць казав тільки, що любить тебе а гадав тільки щоби тебе обдурити та звести, — киваючи головою, говорила Ганна.

— Та ні, мамо! Він мене кохає ширим серцем а тільки я не знаю, чому від него нема вістки? Мамо, а що як я піду в Полтаву?

— А чого-ж ти підеш?

— Та сппитаю Панька, чи скоро вернешь до Солопівки.

— Ой, доню, я думаю, що він пішов в Полтаву не тому, щоби заробити гроший а тільки щоби тебе занехати.

— Ні, мамо, Він не такий! він мене не обманює.

— Ой, доню, чує моє серденько, що ти своєм коханем придбала собі лихо а нам великий встид.

— Ось, мамо, побачимо що буде, як я піду до Панька.

— Коли ти, доню, думаєш, що так буде добре, їд в Полтаву шукати свого щастя і долі.

Впонеділок раненько, тільки Охрим з Федором відіхали на роботу, Оксанна взяла в торбину яєц та палиничок і повандрувала в Полтаву. Перед виїздом Оксанна випросила в Панькової тітки адресу до Панька в Полтаві.

Панько в Полтаві наняв ся за парубка в дворі і думав, що вже позбув ся Оксання і Христі. В тім дворі в господаря була його племинниця, гарна, молода і роботяща дівчина. Господар хоч її любив, все таки она була в дворі лиш наймич-

ною. Панько, як звісно, парубок гарний звернув на себе увагу господаря, котрий його зробив приказчиком а навіть готов був видати за него свою племинню за муж. То було на руку Панькови. Панько вже роздумував якто він оженить ся з дівчиною господаря та сам стане майже господарем а після заведе своє власне господарство в Полтаві. За Оксанну думати забув. Племинниця господаря Меляся була рівнож готова вийти за Панька.

Панько видавав овес фірманам і записував крейдою на стіні, скільки кому видав. Меляся переходячи глянула на вулицю та побачила коло воріт ніто жінку, ніто дівчину з торбинкою на плечах. — То була Оксанна.

— Будьте ласкаві скажіть, чи тут живе Панько з Солопівки? запитала Оксанна, поклонившись Мелясі.

— Так, він живе тут, — відповіла Меляся.

— Будьте ласкаві закликай мені його. Скажіть, що його родичка з Солопівки прийшла. — Меляся не даючись довго просити, швидко побігла до шопи а звидівши Панька, сказала:

— Паньку! я сама буду видавати овес а ти йди на вулицю, бо там тебе жде твоя родичка з Солопівки.

— Що за родичка? — запитав Панько.

— Та хибаж я знаю? молода з торбинкою.

— Та деж вона?

— За воротами на вулиці, — відповіла Меляся. Панько поспішно вийшов на вулицю а і побачивши Оксанну остовпів.

— Та чого це ти прийшла? запитав Панько з досадою.

— Паньку, голубе мій коханий! — говорила Оксанна приступаючи до Панька.

— Буде, буде — перебуваючи Панько оглянувся на околицю, чи не дивить ся хто, поцілував Оксанну.

— Знаеш що, Оксанно, я скажу господареві, що ти моя братова, що-б тобі не було встидно. Завтра я тебе відпроважу а по дорозі розкажу все що і як.

Оксанна згодила ся. Панько господареві і Мелясі пред-

ставив Оксанну як братову. Господар бачучи в Оксанні свою будущу фамілію, прийняв її так ласкаво, що она забула про своє лихо і не знала як дякувати Панькови, Мелясі і господареві за ласкавий приєм. Особливо радувало Оксанну те, що она бачила у всіх почесть до Панька.

— Він певно заробляє добрі гроші, коли його всі так поважають, — думала Оксанна.

На другий день Панько відпроваджуючи Оксанну вступив з нею до склепу і купив для неї і для її мати хустки. По дорозі Панько говорив дальше:

— А що, Оксанно? бачила як мене туть всі поважають? ще троха а буде гроший на весіля і де-що купити; ще трошки підожди а підемо до шлюбу.

— Коли-ж то буде? може ще того довго ждати а я ось ось... Люди вже догадались і мені соромно дивити ся їм в очи, — говорила Оксанна успокоена дарунком від Панька.

— Не людий справа, най собі говорять що хочуть.

— Ой, голубчику мій! що то буде, як батько довідає ся. Перед Федором тільки встид, але батько... Паньку! в мене серце завмирає як згадаю про батька. Він, ти знаєш, такий поважний а туть бач, що його доня зробила. Як згадаю про батька, то в мене небо і сьвіт мутить ся...

— Ти лучше не згадуй а лекше тобі буде.

— Як мені про це не згадувати, коли вона все на голові сидить.

— Як там в селі Христя? — спитав Панько, щоби перебити неприємну для него розмову.

— Вона неначе скажена. Я від неї спокою не маю як стріну її де-не-будь.

— А що вона тоді скаже, як побачить, що я з тобою до шлюбу піду?...

— Як ти гадаєш? — відповіла Оксанна — певно скажить ся. — Панько весело розсьміяв ся.

Панько провів Оксанну аж за місто. Цілу дорогу говорив з нею так ласкаво, що вона пішла зовсім спокійна домів.

Прийшовши домів Оксанна розказала матери як її гарно

Іняв Панько і его господар і подаючи хустку від Панька, сказала:

— Ось, бачите, який Панько добрий! Він і о вас пам'яє; неси, каже він, матери, хай добрим словом мене згадає. Мамо, парубок прихильний та уцтивий.

— Ой, доню, чи часом він не прислав тої хустки мені вязати очи від сорому, що за дочкою не пильнувала, — говорила Ганна, спрятавши хустку вскриню.

Охрим в неділю був в дома. Він заявив Ганні, що-б не йшла його в дома з Федором на слідуючу неділю.

— Я з Федором в неділю не буду, бо пани і начальники мали, що треба скорійше кінчить роботу.

— Ато чому так? — запитала Ганна.

— Бачиш, щоб часами дощі не впали, треба за погоди зратись з землею. В неділю будемо мали подвійну платню, сказав Охрим і поїхав.

Через неділю по відїзді Охрима, Оксанна привела на сьвіт дитина. Рано она звивала ся коло господарки а підіймивши сь тяжкого, занемогла і під вечір Ганна стала бабусею.

Звичайно багато радість і надій приносить мала дитина, аби она родить ся від правного мужа; мати отверто дивить ся всім в очи а ціла родина радує ся. Зовсім не так буває, коли дівчина приводить дитину на божій сьвіт. Така дитина приносить зі собою слези і сором для матери; горе рідним і сьмішки чужих людей. На незамужних женщин або дівчат дивлють ся матери їх як на нещастє і кару за гріх; часто, коли ще дитина не успіла на сьвіт прийти, а вже на ню сьидуть ся проклони і желаня щоби скоро умерло.

— Ой, лихо! що тепер будемо робити, як Охрим повернув — говорила Ганна.

Вечером Оксанна породила а на другий день вже цілком знало про це і судам і пресудам не було кінця. Жена Ганни прийшла переконатись, чи правду люди говорять по селі.

— Дивись! що наробила, — говорила Ганна утираючи сле-

зи — лучше-б мені не родитись було на сьвіт, чим тепер от це бачити. . . Прийдесь тепер очи закривати перед людьми зі встиду. Ой, Боже мій, Боже! що то буде як вернеть ся Охрим та побачить дитину — внука. . .

— А мені що? мені рівнож придесь зиркати очима або дивитись вземлю перед людьми, — говорила дядина з досадою.

— А, Боже мій! та що вам за біда? Коли таточко буде лаяти, так тільки мене, бо я тільки тому винна. Ох! колиб не ті буряки. . . нічого-б тепер не було, — говорила Оксанна.

— Знаєш, доню, старий ще скоро не вернеть ся до дому; тим часом, коли здужаєш, неси дитину до її батька а коли він відцуравсь від неї, покинь в городі; там вже заопікують ся нею — говорила Ганна.

— Ні, мамо, ні, рідненька нене, того я не зроблю! буде в мене того гріху, щом породила дитину; не покину я дитини на чужі руки як песя. . . що буде, то буде а дитини свої не покину! — рішучо сказала Оксанна та рішила відвідати Панька з дитиною.

Зі страхом ожидала Оксанна з матерію повороту батька. На кінець він вернув веселий і вдоволений, бо заробив багато гроший. Охрим оставив Федора з волами в річці напоїти воли а сам поспішно зайшов до дому.

Увійшовши в хату, Охрим помолив ся до образів а опісля обернувшись до жінки і дочки сказав:

— Тапер з вами, мати і доню, будемо здоровитись — говорив Охрим весело.

Охрим не замітив сумного вигладу мати і дочки. Він підійшов до жінки і поцілував її.

— Я покинув Федора напоїти воли а сам скорійше прийшов до вас; ну, як ви туть господаруєте?

— Та оно, Охрime, усе. . . тільки. . . сїдай їсти; ти певно дуже голоден, — говорила Ганна, поглядаючи зі страхом на колиску.

— Та нехай Федор прийде, то поїмо — відповів Охрим а побачивши сумний вигляд Ганни і Оксанни, запитав.

— Я бачу, ви щось сумні; чи не занидужали небоги?

— Ні, я нічого, тільки Оксанна трохи. . . — несьміло говорила Ганна.

Заскрипіли ворота і Федор віхав з волами а розпрягнувши їх, скоро увійшов до хати. Помолившись до образів, він поздоровив Ганну і Оксанну.

— Сідай скоро за стіл, мати скоро галушок дасть, бо в мене в жи воті собаки брешуть. — Федор сів за стіл а Ганна застеливши стіл, поставила галушки. Охрим і Федор не звертаючи уваги на Ганну і Оксанну, випорожнювали скоро миски. В тім заплакала дитина. Охрим і Федор перестали їсти із задивленем глянули на Ганну і Оксанну.

— Що це таке? чи не мала дитина плаче? Ганна спустивши голову, махнула рукою.

— Таточку рідненький! простіть мені! що хоч робіт, збийте а тільки простіть! — крикнула Оксанна, падаючи перед батьком на коліна.

— Ото виховав собі доню на потіху. . . Ти, стара чому не пильнувала паскуди? — крикнув Охрим, встаючи з за стола.

— Мама не винна, таточку! я тільки. . . плакала Оксанна.

— Коли ти таке наробила, моя хата тобі чужа а я тобі не батько! Бери собі свою дитину і йди там, десь її придбала.

— Тату! — почав говорити Федор, но Охрим перебив його:

— Мовчи, сину, батькови не перебивай, де тебе не питаюсь, та ти не мішай ся.

— Чувало мое серце, що той волоцюга Панько наробить менілиха; так воно і прийшло. . . Що-б йому ні дна, ні покришки! . . . Чуєш, Оксанно, бри собі свою дитину і йди куда тебе очи несуть. — Охрим вийшов з хати зі слезами в очах.

Тяжко було старому виганяти з хати улюблену доню за те, що вона зродила. Він так гордив ся перед селянами своєю дочкою а тут вона дівчиною зродила сина. . .

— Тось собі, доню, наробила... Ой лишенько моїй голіві, — говорила Ганна.

— Нічо, мамо, — ось побачите що буде як я піду з дитиною в Полтаву а відтак верну до вас з чоловіком.

— Та куди ти підеш до того скажено Панька, коли він вже оженив ся — крикнув Федор.

— То певно тобі говорила Христя. Вона бреше бо Панько її покинув і тому она вигадує щоб я сумувала, — говорила Оксання.

— Ні, Оксанно, Христі я не бачив а чув так від родичів Панька.

— Не буде того, що-б Панько йшов до шлюбу з другою а не зо мною. Він мені заприсягав ся; він має сумління. Побачиш що буде, коли я піду до Панька, — говорила Оксання і взявши дитину попрощала ся з Ганною і Федором та вийшла з хати.

— Доню, моя доню, бідна твоя головонька... занастило тебе твоє нещасне кохане, тільки могла промовити Ганна, і заридала.

— Мамо, мамо! неплачте а побачите, кінець тому буде гарний — сказав Федор.

— Сину мій, та який-же буде гарний кінець, коли вже дівчина занастила себе і батько вигнав її з хати?

— Бачите, Панько більше як певно, відцурав ся від неї. Оксання, я певний, тепер піде зімною до шлюбу.

— Сину мій любий! голубе сивий! чи воно так буде? — відповіла Ганна.

— Мамо, нехай мене Бог скарає, коли я не ожениюсь з Оксанняю, як тільки она на те згодить ся. Мамо, серце мені так каже, що так буде.

— Ох, сину мій, дав-би Бог, щоби так було, — говорила Ганна.

— Тепер треба мені йти в Полтаву, бо Оксанні з дитиною в дорозі буде тяжко.

— Сину мій, сину! яке в тебе добре серце! йди в Полтаву і шильнуй Оксанні.

— Буду, мамо, буду пильнував її як ока в голові, — а попрощавшись з Ганною, вийшов з хати.

Федор хоч скоро йшов, Оксанни неміг дігнати. Она вийшовши тільки за село, побачила що їде Грицько. — А куди ви, Оксанно йдете? — запитав Грицько.

— В Полтаву до батька дитини, — сьміло відповіла Оксанна.

Грицько знав, що вона вродила дитину.

— Коли в Полтаву, то сілайте, поїдемо разом — я також їду в Полтаву.

— Спасибі Вам, Грицьку, за Вашу щирість, — відповіла Оксанна, сідаючи на віз а Грицько довів її до двора, де жив Панько.

Веселий і вдоволений був Панько. Оксанна, після його думки, спокійно жде в Солопівці а він тим часом завтра справить весіле і оженить ся з племинницею господаря. Гості зібрали ся, а Панько звивав ся, заглядаючи в очи Мелясі. Втім нараз Панько почув голос на дворі:

— Братова! братова! прийшла Панькова. — Панько оставпів почувши ті слова і не знав що почати чи сидіти коло Мелясі, чи вийти до Оксанни. Коли Оксанна увійшла до хати, Панько не знав де дітись. Меляся не помітивши що з Паньком дівся, пішла на зустрічу Оксанни, а поцілувавши її, сказала:

— Дякую Вам, сестричко, що прийшли на весіле.

Оксанна відступивши від Мелясі, заговорила до Панька:

— Паньку! чи то правда, що ти з Мелясею йдеш до шлюбу? Люди добрі, чи є на сьвітї правда? Слухайте: не братова я Панькова а коханка; він мені заприсягнув, що оженить ся зі мною. Він мені говорив, що їде в Полтаву гроший заробити на весіля, та як пішов в Полтаву, мене забув. Ось то його дитина! мій батько прогнав мене з хати. Люди добрі! дайте мені дару що мені тепер робити? . . . Паньку, Паньку! бій ся Бога та опамятай ся, що ти робиш. . . чому мене покидаєш і свою рідну дитину? — кричала Оксанна ридючи.

Всі гості мовчали. Перший заговорив Панько:

— Що це за напасть? відки ти ся взяла та ще з дитиною? Богато є вас таких паскуд. . . Мені треба жінку чесну а не таку як ти. . . Як не підеш з відси по доброму, то закличу поліцію що-б тебе забрала! —

Оксанна не хотіла дати віри своїм ушам на те що почувала від Панька.

— Паньку, Паньку! та що це ти кождеш? схаминись! Та коли їхав в Полтаву то говорив мені, що йдеш гроші заробити на весіля і господарство.

— Паньку рідненький! як-же мені тепер з дитиною бути?

— Йди собі гет! ти причіпко, бо зараз поліцію закличу — ти мабуть і пашпорта не маєш.

На слова Панька Оксанна майже не притомна крикнула:

— Коли так, то бери собі дитину і кидаючи дитину до Панька, хватилась за голову. Нещасна дитина, ударившись о Панька, упала на землю. Всі кинули ся до дитини, але дитина була забита. В хаті почалась мітушня. Люди схватили Оксанну, котра дерла собі волося на голові.

Господар тим часом вибіг донести до поліції о випадку. Коли прийшла поліція, Оксанна прийшла до себе та гірко плакала.

Побачивши поліцію, Оксанна закричала:

— Беріть мене! арештуйте! я убійниця власної дитини. . . я винна!

Оксанну арештували і відвезли до криміналу. Коли Федор прийшов в Полтаву, Оксанна була вже під арештом. На велике горе він довідав ся о цілім випадку. Відний парубок заплакав як мала дитина. Побачивши его Меляся і господар, запитали Федора хто він і чому йому так жалко Оксани. Федор розповів їм про все, що знав. Меляся і ціла родина успокоїли Федора. Він побачивши Панька, закричав до него:

— Кримінальнику! мурмуло нікчемний! через тебе дівчина пропадає... Нато Панько сьміяв ся злобно; він не знав, що Федор розказав Меляси і господареві все про него. Панько розлючений почав грозити Федорові поліцією, але господар перебив йому і сказав:

— Почекай, Паньку! коли треба буде поліції, то я сам закличу, бо я туть господар а не ти.

— Чому-ж він мене має? — Панько хотів ще щось говорити та господар перебив йому:

— Федор тебе лає по заслужі; щось придбав, то маєш. — Бачили чортові очі, що купували а тепер хоч най повіла зять. Тепер, Паньку бери свої річи і забирай ся від мене. Мені треба чесного чоловіка, а не такого баламута як ти.

— Та як-же воно так?... а Меляся... а весіле?... — питав Панько.

— Паньку! ти говорив мені, що я перша дівчина, котру ти сподобав а тепер бачу коханки твої та ще з дітьми. Ні, жінкою твою я не буду; з таким нікчемним баламутом як ти, я до шлюбу не піду.

— Бачиш, що каже Меляся? Тепер йди собі Паньку з відки сам прийшов, — сказав господар.

— Панько не рад, але мусів забрати ся від господаря.

— А що ти тепер будеш робити? — запитав господар Федора.

— Я, пане господар, хочу побачити нещасну дівчину — Оксанну і купити її де-що.

— Бачу я, що ти добрий парубок. Знаєш що? Зістань ся у мене наймитом а в неділю відвідаєш Оксанну.

Федор з радістю остав ся в доброго господаря.

Тяжко було Оксанні сидіти в криміналі, та не тому, що сиділа за ґратами як звірюка а тому, що її мучило сумліне зате, що вона забила свою дитину. Обмана Панька, гнів батька і встид перед людьми не так мучив Оксанну як те, що она вбійниця власної дитини.

— Боже мій, справедливий! зроби так, щоби судії укарали мене як найгірше за те, що я забила дитину. Я прийму всі муки на тім сьвітї, тільки, Ти Боже, прости мні хрїх і скари на тім сьвітї. — Так часто молила ся Оксанна.

В неділю, коли Федор прийшов відвідати Оксанну, она не хотїла його бачити, бо думала що це Панько, котрого те-пер страшно зненавидїла.

— Дядьку, я не хочу бачити того парубка, що накоїв менї тільки лиха, — говорила Оксанна. Коли однак переконала ся, що то Федор, вийшла скоро до него і заговорила:

— Федоре, голубчику, то ти?

— Та я, Оксанно! Я вслїд пішов за тобою з Солопівки та не догнав. Ти певно дуже скоро йшла, бо я тебе не міг догонити; коли-б я тебе був здогонив, не наробила-б ти того лиха.

— Що батько і мати?

— Та я тепер наняв ся у Панькового господаря. Він Панька прогнав а Меляся його відцуралась. Батько і мати запевно не знають, що тут діє ся. Ти, Оксанно, не лякай ся. Менї вчені люде говорили, що судії тебе оправдають, бо ти не навмисно убила дитину.

— Ні, Федоре, голубчику мій! Коли мене судії укарають, то Бог простить а це менї дорозше всего.

— Оксанно! коли судії оправдають, то і Бог оправдає; ти зробила це не хотячи.

— Хиба-ж я бажала смерти своїй дитинї, чи що? Та-ж звірина своїх дітий годує і кохає.

— Ти, Оксанно, не сумуй! щастє наше ще не втїкло. Як тебе випустять з кримїналу, ми поженимо ся і вернемо в Солопівку як чоловік і жінка та заживемо щасливо.

— Федоре! хиба-ж ти після цього, що я наробила, не відцурав ся від мене?

— Хай Бог буде сьвідком, що я від тебе не відцурав ся.

По бесіді з Федором Оксанна повеселіла. На кілька днів судом приїхали родичі Оксанни. На зустрічу мати з сусідами розплакались. Охрима мучила совість, що він прогнав Оксанну з дому як собаку.

Наступив день суду. Оксанна молилась до Бога о прощення за вбивство власної дитини. Коли запитали судію Оксанну, чи вона вважає себе винною за вбивство дитини, вона відповіла:

— Так, я винна і всі люди бачили, що я вбила дитину.
— Роскажи як-же ти зробила? — запитав оден з судіїв. Оксанна докладно розповіла судіям, як прийшла до Панька і вбила дитину до него.

Судії з розказу Оксанни і на підставі зізнань були переконані, що вона не думала убити дитину.

На кінець судині пішли рішати, як зварати Оксанну. Судії бажали, щоби Оксанну увільнено. Нараз вийшли судії і стало тихо.

— „Тому, що селянка, Оксанна Оселедченко убила свою дитину не навмисно, суд признає її не винною.” Далше оден судія, обернувшись до Оксанни сказав:

— Ви свобідні і можете йти зі своїми родичами домів. Оксанна поклонившись судіям, підійшла до родичів, котрі її обіймали і цілували її і плакали.

— Ну, а тепер, Оксанно, дівчиною-покриткою тобі не буде. Я тебе благословлю і йди за Федора, — сказав Охрим.

— Коли Федор схоче, та най буде як ви казали.

У Федора не було що питати. Він тільки того чекав. Оксанна Оселедченко справив весілля та на весілля втяв з Ганни такого козака, що парубки на него тільки дивилися та сміялися з плечима.

На другий день Охрим відовзався до Ганни:

— А що, стара, не казав, що приймати сироту боже діло і за то Бог відплачує. Ось бач, в яку пору став нам Федор в пригоді.

Панько по тім, як його господар прогнав, майже здурів. Коли вернув до Солопівки, дівчата не хотіли з ним приставати і тому він оженив ся з Христею та не на велику радість. Христя за те, що він любив Оксанну, часто частувала його качілкою і лопатою так, що Панькови приходилось часто ховатись перед його жінкою в куток за піч тай сидіти доки она не успокоїть ся.

К О Н Е Ц Ь.

Digitized by Google
FEB 20 1919

